

the example of agrarian enterprises of Kiev region an objective necessity is grounded and the prospects of the power use of straw as innovative direction of energysaving are expounded.

Key words: renewable energy sources, fuel and energy resources, energysaving, wastes of plant-grower industry, innovations, agrarian enterprises.

УДК 330.322:339.137.2

СОКОЛЬСЬКА Т.В., канд. екон. наук

Білоцерківський національний аграрний університет

ІННОВАЦІЇ ЯК КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ПРИСКОРЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

У статті доведена необхідність впровадження інновацій як одного з основних чинників економічного зростання аграрного сектору економіки.

Обґрунтовані основні групи чинників, необхідних для активізації ефективності інноваційної діяльності в сільському господарстві, а також запропоновані напрями інноваційної політики розвитку сільського господарства.

Ключові слова: інновації, людський чинник, технічна модернізація, ресурсозберігаючі технології.

Постановка проблеми. Нові тенденції розвитку світової економіки як на мікро-, так і на макроекономічному рівні окреслили проблему забезпечення економічного зростання з метою подолання розриву у рівнях економічного розвитку між країнами світу.

Як свідчить світовий досвід, це завдання неможливо вирішувати еволюційними та традиційними методами. Потрібні радикальні реформи, що враховують іноземний досвід, відображають національну специфіку і забезпечують розвиток на випередження. Одним із ключових чинників має стати забезпечення зростання рівня інтелектуального капіталу в економіці.

Наявний науково-технологічний потенціал України у координатах сучасного стану і перспектив її соціально-економічного розвитку зумовлює необхідність кардинального оновлення підходів до формування і реалізації державної інноваційної політики, удосконалення національного менеджменту у напрямі стимулювання макроекономічної інноваційної політики та реальної мотивації українських аграрних формувань до науково-технологічного оновлення.

На сьогодні державна інноваційна політика залишається розбалансованою та малоефективною. Нинішні економічні перетворення в Україні поки що характеризуються подальшим поглибленням структурних диспропорцій в економіці, втратою наявного інтелектуального капіталу та, відповідно, зменшенням інноваційного потенціалу економіки, нестабільністю державної політики у сфері організації та фінансування прогресивних інноваційних зрушень.

Аналіз останніх досліджень та публікацій з проблеми. Проблема інноваційного розвитку привертала увагу таких зарубіжних та вітчизняних науковців: С. Валдайцева, Б. Санто, А. Стрікланда, Б. Твісса, А. Томпсона, Р. Фатхутдінова, Й. Шумпетера, В.І. Бойка, В.М. Гейця, М.В. Гладія, І.І. Лукінова, П.М. Макаренка, С.М. Покропивного, П.Т. Саблука, Л.І. Федулова, М.Г. Чумаченка та ін.

Проте існує об'єктивна необхідність подальших досліджень інноваційних чинників економічного зростання в умовах глобалізації, насамперед, у напрямках: розвитку методології аналізу сучасних інноваційних процесів; порівняльних характеристик макроекономічного впливу на інноваційний розвиток; обґрунтування пріоритетності інноваційного компонента сучасної економічної стратегії України.

Мета дослідження полягає у вивченні впливу інновацій на економічне зростання та подолання Україною відставання в економічному розвитку та входження в коло розвинутих країн світу.

Результати досліджень та їх обговорення. Аналіз наукових праць світових та вітчизняних учених показав, що розуміння інновацій як ключового чинника у прискоренні економічного розвитку прийшло тільки у другій половині ХХ ст., коли неможливо стало пояснити економічне зростання екзогенними технологічними змінами, хоча дослідження у цій сфері велися раніше [1].

У світовій економічній літературі термін "інновація" інтерпретується як трансформація потенційного науково-технічного ефекту в реальний, що втілюється в нових продуктах і технологіях, передбачаючи при цьому забезпечення комерційної ефективності проектів [2]. Проблематика нововведень впродовж багатьох років розроблялася в рамках економічних досліджень ефективності науково-технічного прогресу, хоча і поза ринковими підходами.

За рівнем економічного розвитку Україна на сьогодні віднесена до групи країн "початкової" стадії розвитку (дві інші групи становлять країни, які перебувають на стадіях ефективного та інноваційного розвитку), коли джерелами конкурентоспроможності є або сировина, або дешева некваліфікована робоча сила. Разом з тим, економіка нашої держави характеризується особливостями, що притаманні великим державам: чітко виражена державна вертикаль і наявність ряду конкурентоспроможних галузей (зокрема, літако- та кораблебудування, аерокосмічний, електронний, військово-промисловий, ядерний, енергетичний комплекси тощо).

Великі сподівання держава покладає на сільське господарство. Проте застаріла матеріально-технічна база та відсутність ефективної державної підтримки щодо забезпечення підприємств новітніми технологіями, впровадження інновацій у виробничі процеси спричиняють низьку ефективність агропромислового виробництва.

Нераціональне здійснення національної аграрної політики, відсутність зацікавленості влади і бізнесу в механізмі управління інноваційними процесами на державному і регіональному рівнях, недосконалість законодавчої бази, що регламентує інноваційну діяльність, негативно впливають на ефективне функціонування аграрного сектору економіки. Для підтримки сільськогосподарського виробництва, за попередніми підсумками, у 2009 р. на рахунки сільськогосподарських підприємств (крім малих) фактично надійшло 757,9 млн грн прямих бюджетних дотацій і 1,9 млрд грн за рахунок повернення їм податку на додану вартість. У цілому за 2009 р. підприємствами отримано майже 2,6 млрд грн бюджетних коштів, або 285,0 тис. грн у розрахунку на одне підприємство (у 2008 р. – 5,3 млрд грн і 571,6 тис. грн) [3]. Загальним недоліком системи підтримки сільськогосподарських товаровиробників є переважання компенсаційно-витратного підходу до розподілу фінансових ресурсів, який не пов'язаний з показниками ефективності господарювання. Це призводить до того, що кошти використовуються нераціонально і не стимулюють розширене відтворення та інноваційну діяльність. Часто збиткові або низькорентабельні підприємства отримують значні суми з бюджету поряд з рентабельними підприємствами.

У 2010 р. сільське господарство продемонструвало позитивну динаміку розвитку. За 6 місяців 2010 року, порівняно з аналогічним періодом попереднього року, обсяг продукції сільськогосподарського виробництва збільшився на 3,4%. Це відбулося переважно за рахунок продукції тваринництва, темп зростання якої становив 104,1%. На тлі зростання поголів'я худоби і птиці (за винятком ВРХ) виробництво м'яса (реалізація живою вагою на забій) збільшилося на 7,3%. Також зберігається тенденція до зростання обсягів виробництва яєць (+5,4%). Позитивна динаміка в цих напрямках тваринництва зумовлена більш збалансованим співвідношенням цін на комбікорми і продукцію тваринництва порівняно з 2007-2008 рр. Оскільки розведення ВРХ залишається збитковим, а поголів'я далі скорочується, виробництво молока зберігає негативну динаміку (-3,2%) [4].

Одним зі стримувальних чинників розвитку вітчизняного аграрного сектору є уповільненість інноваційної діяльності.

Для того, щоб активізувати інноваційну діяльність у сільському господарстві та зробити її ефективною, необхідно задіяти чотири групи чинників: економіко-технологічні; організаційно-правові; управлінські і соціально-психологічні. Проте жодна група чинників не функціонуватиме без ефективного організаційно-економічного механізму освоєння наукових досягнень у сільському господарстві.

На нашу думку, найперше завдання полягає у створенні ефективної інфраструктури підтримки інновацій та посиленні мотивації товаровиробників.

Друге завдання – це формування інноваційної моделі безперервної професійної освіти, яка дозволяла б людині впродовж усього свого життя опановувати нові кваліфікації.

Третє завдання – перетворення державного сектору економіки на активне джерело створення і споживання інноваційної продукції. У нас на сьогодні є всі можливості та ресурси для реалізації інноваційної моделі розвитку АПК. Ученими України створена відповідна база для розвитку інноваційної діяльності. Це нові сорти і гібриди, нові технології, велика кількість ветеринарних препаратів та ін.

Проте освоєння наукових розробок залишається проблемою. За оцінками учених, лише 10-15% сільськогосподарських товаровиробників використовують вискоелективні ресурсозберігаючі технології [5]. Причина низького рівня продукції, отриманої на основі нових технологій, по-

лягає в тому, що сільське господарство інституційно не підготовлене для цих процесів, немає системи, яка б забезпечувала інноваційну зацікавленість населення.

І тут шляхи вирішення цієї проблеми можуть бути різними: вдосконалення роботи створених уже інформаційно-консультативних служб, інноваційні фірми, на часі – створення технопарків, кластерів та ін. На таких принципах працюють фермери в зарубіжних країнах, але в наших умовах без ефективної і стійкої підтримки держави буде у край складно створити струнку систему освоєння в сільському господарстві інновацій ні найближчим часом, ні у віддаленій перспективі.

На нашу думку, у сучасних умовах інноваційна політика розвитку сільського господарства має здійснюватись у таких напрямках:

- інновації в людський чинник, що можливо лише за пріоритетного розвитку освіти, фундаментальних і прикладних науково-дослідних організацій, що розробляють нововведення, створення банку даних з інновацій, а також інформаційно-консультаційної системи, що обслуговує сільськогосподарських товаровиробників;
- інновації в біологічний чинник, пов'язані з розробкою та освоєнням нововведень, що забезпечують підвищення родючості ґрунту, урожайності сільськогосподарських культур і продуктивності сільськогосподарських тварин. Саме особлива роль інновацій у біологічний чинник є особливою в розвитку сільського господарства порівняно з іншими секторами економіки;
- інновації технологічного характеру, що забезпечують удосконалення техніко-технологічного потенціалу сільського господарства на основі впровадження енерго- і ресурсозберігаючої техніки і наукоємних технологій. При цьому в галузі технологічної і технічної модернізації виробничого потенціалу сільського господарства особливе значення має розвиток галузей економіки, що забезпечують його засобами виробництва.

Прикладом такої політики є досвід Китаю, який у 2003 році вийшов на перше місце в світі за обсягом залучених інвестицій, випередивши визнаного лідера – США, і отримував у 2006-2010 рр. щорічно до 100 млрд дол. США. На сьогодні він успішно реалізує третій етап програми, метою якої є вихід на рівень економічно розвинутих країн [6].

Висновки Отже, стратегічним завданням аграрної політики держави має стати інноваційний розвиток національного агропромислового комплексу. Оскільки інновації на сьогодні виступають якісно новим чинником зростання агропромислового виробництва й ефективного вирішення продовольчої безпеки в державі, то фінансування їх має стати пріоритетним. Лише застосування новітніх досягнень науки й техніки, прогресивних технологій та високотехнологічних напрацювань дадуть змогу досягти економічного зростання аграрного сектору України.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Дем'яненко С.І. Інноваційне зростання – основа стабільності агропромислового комплексу / С.І. Дем'яненко // Наука та інновації. – 2005. – № 1. – С. 87–98.
2. Алексеева К.А. Державна інноваційна політика та економічний розвиток / К.А. Алексеева // Теоретичні та прикладні питання економіки: зб. наук. пр. / під заг. ред. Ю.І.Єханурова, А.В. Шегди. – К.: Видав. поліграф. центр “Київський університет”, 2008. – Вип. 16. — С. 243–249.
3. Сокольська Т.В. Інноваційний фактор забезпечення якісної складової продукції агросфери / Т.В. Сокольська // Збірник наук. праць Таврійськ. держ. агротехнологічного ун-ту. – Мелітополь, 2010. – Вип. 2(10). – С. 339 – 344.
4. Макаренко П.М. Концептуальні засади системного інноваційного оновлення сільськогосподарського виробництва / П.М.Макаренко, Н.К.Васильєва / Агросвіт. – 2008. – № 1. – С. 17–20.
5. В.Л. Осецький. Інвестиції та інновації: проблеми теорії і практики: моногр. / В.Л. Осецький. – К.: ІАЕ УААН, 2003. – 413 с.
6. Федулова Л.І. Підходи до формування дієвої інноваційної стратегії України / Л.І. Федулова, І.А. Шовкун // Наука та інновації. – 2009. – № 3. – С. 5–15.

Инновации – ключевой фактор ускорения экономического роста аграрного сектора Украины

Т.В. Сокольская

В статье доказана необходимость внедрения инноваций в качестве одного из основных факторов экономического роста аграрного сектора экономики. Обоснованы основные группы факторов, необходимые для активизации эффективности инновационной деятельности в сельском хозяйстве, а также предложены направления инновационной политики развития сельского хозяйства.

Ключевые слова: инновации, человеческий фактор, техническая модернизация, ресурсосохраняющие технологии.